

Hoe groot was Karel de Grote?

Rondwandeling De Overtoom

- **Periode:** jaren 676-850
- **Startpunt:** jaarpaal 676, Café De Keizer, (Holterstraatweg 186, hoek Lichtenbergerweg, Holten)
- **Lengte:** 6,5 km

Gebruiksaanwijzing

- Getallen verwijzen naar de jaartallen op de paaltjes.
- Letters verwijzen naar de zijde van de informatiebus: R = regionale gebeurtenissen; N = Nederland; E = Europa; W = overige werelddelen.
- Scan onderweg QR-codes voor filmpjes e.d.

Bewegwijzering

Wit-paarse bordjes geven de looprichting aan. De bordjes zijn vaak bevestigd aan lantaarn- en straatnaampalen.

Podcast

Tip! Beluister voor je op pad gaat de podcast bij deze rondwandeling. Dan krijg je in het kort te horen wat er in deze periode gaande is. Dat maakt het gemakkelijker om gebeurtenissen die je onderweg tegen komt in die tijd te plaatsen. De podcast staat op de website van het Wereldtjpad: zie pagina van deze rondwandeling.

[Tijd van rondwandeling de Overtoom](#)

Wat ging er aan vooraf?

In 476 kwam er een einde aan het West-Romeinse Rijk. Daar ging een periode van grote onrust aan vooraf. De Hunnen vielen vanuit Azië Europa binnen en dreven verschillende stammen voor zich uit. Die drongen op hun beurt het Romeinse Rijk binnen. De periode staat bekend als de 'Grote Volksverhuizing'.

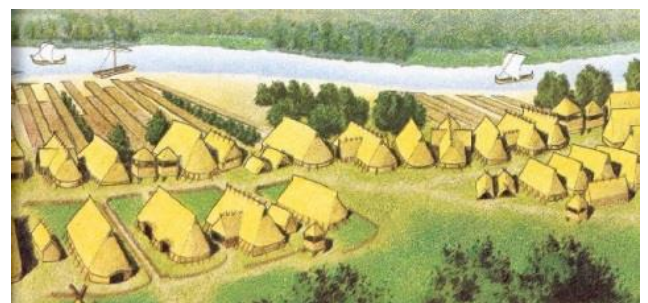
Met de ondergang van het West-Romeinse Rijk begonnen de middeleeuwen. Dat was niet zo'n achterlijke en barbaarse tijd als vaak is gedacht. In werkelijkheid bleven veel Romeinse invloeden in stand. Niet vreemd als je weet dat veel Germanen in het Romeinse leger hadden gediend, met de Romeinen handel dreven en zich niet zelden al tot het christendom (staatsgodsdienst van de Romeinen) hadden bekeerd. Germaanse stamhoofden vulden het machtsvacuüm op en probeerden nieuwe gebieden te veroveren.

De Frankische koning Clovis had in dat opzicht veel succes. Hij veroverde een gebied van wat nu Overijssel heet tot aan de Pyreneeën. Hij was de eerste Germaanse koning die christen werd. Na zijn dood werd het Merovingische rijk (genoemd naar zijn legendarische voorvader Merovech) verdeeld onder zijn vier zonen.

Het Oost-Romeinse Rijk met hoofdstad Constantinopel (Istanbul) ging het intussen ook voor de wind. De Germaanse koningen hadden veel respect voor de Oost-Romeinse keizer die daardoor invloed bleef uitoefenen op de gebieden waar vroeger het West-Romeinse Rijk gevestigd was.

Tijd van Karel de Grote

Tijdens deze wandeling kom je meer te weten over Karel de Grote en de tijd waarin hij leefde. Je ontdekt hoe belangrijk Dorestad was en waarom de bewoners Vikingen liever zagen gaan dan komen. Tenslotte ontdek je waar en waarom een van de bekendste moorden uit onze geschiedenis werd gepleegd.

Dorestad

677-N Knooppunt

Het Rotterdam van deze tijd heet Dorestad (in de buurt van het huidige Wijk bij Duurstede). Het is het belangrijkste handelscentrum in de Lage Landen. Er worden goederen uit heel Europa aangevoerd. Dat is tot in de keuken te merken...

679-E Wanhoopsdaad

Aan de overkant van de Noordzee is de keuken niet zo rijk voorzien!

681-N1 Botje bij botje

Hoe werden deze stukken bot genoemd en waar werden ze voor gebruikt?

685-N1 Multiculti

Geen probleem in deze tijd, integendeel. Je kon er rijk door worden. Zeker als je de 'business-taal' kon spreken.

Als je geïnteresseerd bent in het reilen en zeilen in Dorestad, kijk dan ook bij de jaren 686-N1, 688-N1 en 692-N.

Willibrord en zijn helpers zijn zo juist aan land gekomen bij waar nu Katwijk ligt.

690-E & 690-N Missie

De overgrootvader van Karel de Grote heet Pepijn II. Hij is hofmeier: de belangrijkste hoveling aan het hof van de Frankische koning Theuderik. Die regeert over een groot deel van West-Europa. Vorig jaar veroverde Pepijn Dorestad op de Friezen. Hij denkt dat christenen gezagsgetrouwer en volgamer zijn. Daarom komt de onverwachte komst van Willibrord hem goed uit. Maar de Engelse monnik laat zich niet zonder meer voor het karretje van de hofmeier spannen...

Rotskoepelmoskee in Jeruzalem

691-W Nieuwbouw

Intussen gebeurt er het Midden-Oosten ook van alles. In Mekka heeft een zekere Mohammed een nieuwe godsdienst gesticht: de islam (= Arabisch voor 'overgave', namelijk overgave aan Allah). Na zijn dood in 632 hebben zijn opvolgers grote gebieden in het Midden-Oosten en Noord-Afrika

veroverd en een groot Arabisch Rijk gesticht. Daar zullen we ook in Europa nog het nodige van gaan merken...

Nog verder naar het oosten regeert keizerin Wu. Een dame om rekening mee te houden. Niet voor niets is ze zeer content over haar gevangenisdirecteur.

694-N Metropool

Wat is de grootste stad van Noord-Europa?

702-N Mirakel

Dit is priester Suitbert. Twaalf jaar geleden kwam hij samen met Willibrord naar de Lage Landen. Begaan met mensen? Niet echt. Maar in Dorestad gebeurt iets bijzonders...

Plechelmusbasiliek in Oldenzaal

Mont Saint-Michel, schiereilandje voor de kust van Normandië

708-R & 708-E1 Tijdgenoten!

Plechelmus is één van de helpers van Willibrord. Zijn kerkje en het kapelletje op de Mont Saint-Michel stammen uit hetzelfde jaar!

710-E Tarik

Aan wie dankt deze rots zijn naam?

720-E Tien jaar later

De Arabische invasie lijkt maar moeilijk te stoppen.

725-E Plat of rond?

Zelfs nu zijn er nog mensen die beweren dat de aarde plat is. In de middeleeuwen dacht bijna iedereen dat. Een Engelse monnik had daar zo z'n eigen ideeën over ...

732-E Tweeëntwintig jaar later

Tweeëntwintig jaar na hun oversteek naar Spanje worden de Arabische legers eindelijk in hun opmars gestuit. De grootvader van Karel de Grote brengt ze een beslissende slag toe.

737-E Politiek spelletje (1)

Hofmeier Karel Martel is niet alleen een machtig man, hij is ook slim. Hoe zorgt hij er voor dat hij na de

dood van de koning alle macht naar zichzelf toe kan trekken?

Graf van Karel Martel in kathedraal van Saint-Denis (Fr.)

741-E1 Moe gestreden

Karel Martel is er jaren achtereen op uitgetrokken om slag te leveren. Dit jaar komt daar een einde aan. Volgens gebruik delen zijn zoons de erfenis. Als dat maar goed gaat...

742-E Opstanden

Tot het rijk van Karel Martel behoorden het huidige Nederland, België, Frankrijk en Midden- en Zuid-Duitsland. Aquitanië was het gebied tussen Bretagne en de Pyreneeën. Waarom zouden er na Karels dood een aantal edelen tegen zijn opvolgers in opstand komen?

743-N Klokkenluider

De katholieke kerk in de Lage Landen is nog jong. Daarom is het niet zo verbazingwekkend dat er veel mis gaat. In Utrecht doet een klokkenluider zijn verhaal...

743-E1 Politiek spelletje (2)

De hofmeiers Pippijn III en Karloman verzinnen een list. Waarom is dat een slimme zet?

Pippijn III, bijgenaamd de Korte; vader van Karel de Grote

747-E1 Alleenheerser

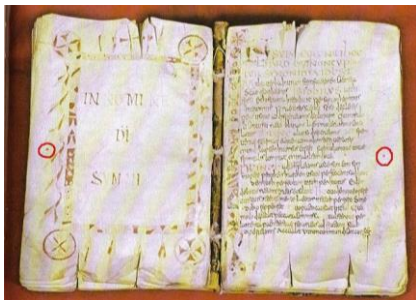
Pippijn III zet een volgende stap. Wat zou zijn einddoel zijn?

751-E1 Staatsgreep

Eindelijk lukt het Pippijn III de Korte zijn droom te vervullen!

Moord op de oude bisschop Bonifatius

Het verhaal gaat dat Bonifatius met dit boek de zwaardslagen probeerde af te weren

754-N1 Roofmoord

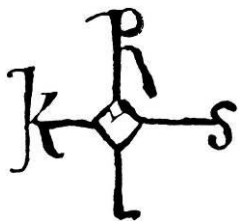
Samen met de moorden op Floris V, Willem van Oranje en Pim Fortuin behoort deze moord tot de bekendste in de geschiedenis van ons land.

Graf van Bonifatius in het klooster van Fulda (Duitsland)

757-N1 Getouwtrek

Na de dood van Bonifatius gebeuren er merkwaardige dingen...

Handtekening van Karel de Grote

769-E Jong en ambitieus

Koning Pippijn III is dood, leve de koningen...

Wereldtijdpad Rijssen-Holten / Rondwandeling De Overtoom / Thema: Hoe groot was Karel de Grote?

Palts aan de Rijn in Nijmegen

772-E1 Rondtrekkende vechtersbaas!

We volgen Karel de Grote nu even op de voet.

773-E1 Sportief

Waarom dankt Karel zijn bijnaam?

774-E Wit voetje

Karel probeert een wit voetje bij de paus te halen door in het noorden van Italië een stevig robbertje te vechten.

775-E Revolutie in de rechtspraak

Karel geeft de rechtspraak in handen van profs.

776-E Kostendekkend

De oorlogen die Karel voert, betalen zichzelf.

Scene uit het Roelantslied

778-E Pech

Zelfs bij Karel de Grote lukt niet alles.

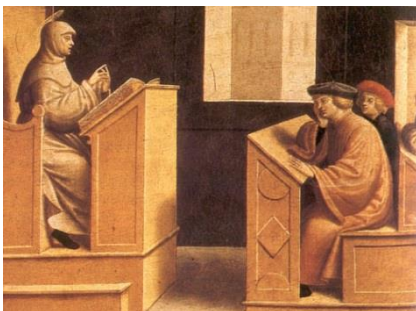
Maliënkolder

780-E1 Succes

Het geheim van Karels militaire successen?

782-E1 Oorlogsmisdaad

De in Duitsland woonachtige Saksen zijn geen lieverdjes. Ze maken het Karel met hun aanvallen erg lastig. Maar de reactie van de koning gaat alle perken te buiten. Naar de normen van vandaag: een oorlogsmisdaad.

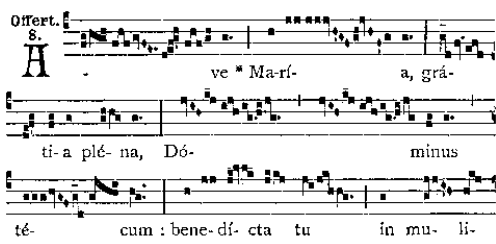
Kloosterschool

783-E1 Onderwijsbeleid

Progressief voor iemand die zelf niet schrijven kan of juist daarom?

784-E Dwang (1)

Godsdienstvrijheid? Niet als het aan Karel ligt.

789-E Dwang (2)

Karel bemoeit zich overal mee.

791-E Bid, vast, vecht....

Zo'n voorbereiding op de oorlog, daar moet je wel in geloven...

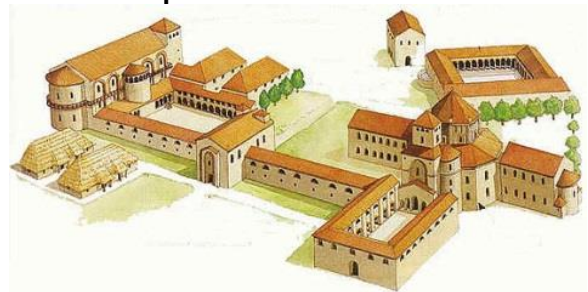
797-E Water in de wijn

Ook Karel ontdekt dat je meer vliegen vangt met honing dan met azijn.

Paus Leo III kroont Karel tot keizer van het Frankische Rijk

800-E Kroon op het werk

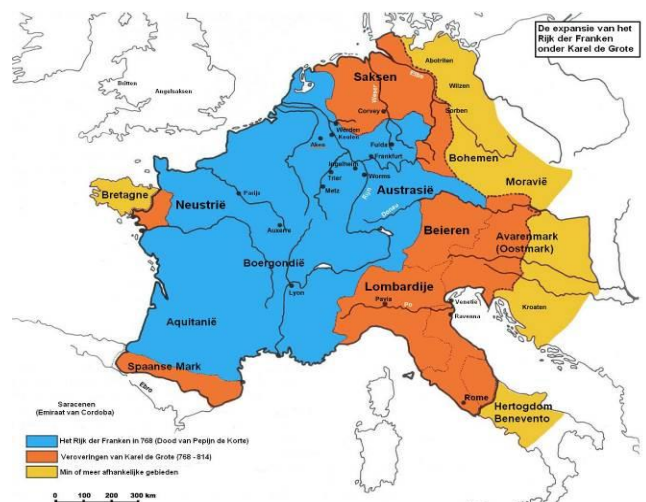

Palts in Aken met rechts de kapel die nog steeds bestaat

Hoe komen we aan het woord 'kapel'?

802-E Graven

Karel de Grote is een slim bestuurder.

Het Frankische rijk van Karel de Grote omstreeks 800

804-E Reus op lemen voeten

Het Frankische rijk van Karel de Grote is groot en machtig. Toch ziet de toekomst er niet rooskleurig uit. Waarom?

806-E Verbrokkeling

Karels zonen zijn er nu blij mee, maar het is wachten op problemen!

807-E Wakker dier

In de tijd van Karel rookt niemand tabak (de plant komt alleen voor in het nog onbekende werelddeel aan de overkant van de Atlantische Oceaan!). Er wordt wel vlees gegeten, maar ook dat kan je gezondheid in gevaar brengen!

808-E1 Kopiëren

Dankzij Karel gaat veel Romeinse kennis niet verloren.

810-N Help....!

Karel neemt maatregelen.

Standbeeld van Karel de Grote (Luik)

814-E1 Ontdaan

Wat veel Franken ondenkbaar achtten, gebeurt toch...

817-E Eed & meined

Karels opvolger Lodewijk de Vrome 'moderniseert' de rechtspraak en voert nieuwe, verrassende regels in.

819-E Armen wijd?

Lodewijk de Vrome haalt er een streep door. Wat hield het kruisoordeel in?

Lodewijk de Vrome, zoon van Karel de Grote

824-E1 Nummer één

Lodewijk de Vrome mag dan misschien vroom zijn, hij vindt ook dat de paus wel z'n plaats moet kennen. Bijzondere tijden!

833-E1 'Waterproof'

Opnieuw verbiedt keizer Lodewijk een oud gebruik. Intussen is het hommeles in zijn gezin.

840-E Op de winkel gepast

De geschiedenis oordeelt over Lodewijk de Vrome...

843-E Eerlijk zullen we alles delen

Wie wordt de baas over wat nu Nederland heet?

850 Einde themawandeling

Van hier terug naar startpunt café De Keizer:

1. Steek bij zwembad 'Twenhaarsveld' de Rijssenseweg over: paarse wandelroute (gevaarlijke oversteek!).
2. Rechts en na spoorwegovergang 1e weg links: Valkenweg: paarse wandelroute.
3. 1e weg rechts: Vossenweg (paarse wandelroute).
4. 1e weg rechts: Forthaarsweg (Keuzepunt M63, paarse wandelroute).
5. Einde weg rechts: Sprokkelweg (paarse wandelroute).
6. Einde weg links: Rijssenseweg.

Colofon

© 2019 Stichting Wereldtijdpad / Rijssen-Holten

Samenstelling: Floor Looy
Projectmanagement: IKOconsult, Almelo

De uitgever heeft er maar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Stichting Wereldtijdpad aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor schade als gevolg van niet of onjuiste vermelding van gegevens in deze uitgave. U kunt eventuele opmerkingen schriftelijk of per mail doorgeven aan de stichting.